

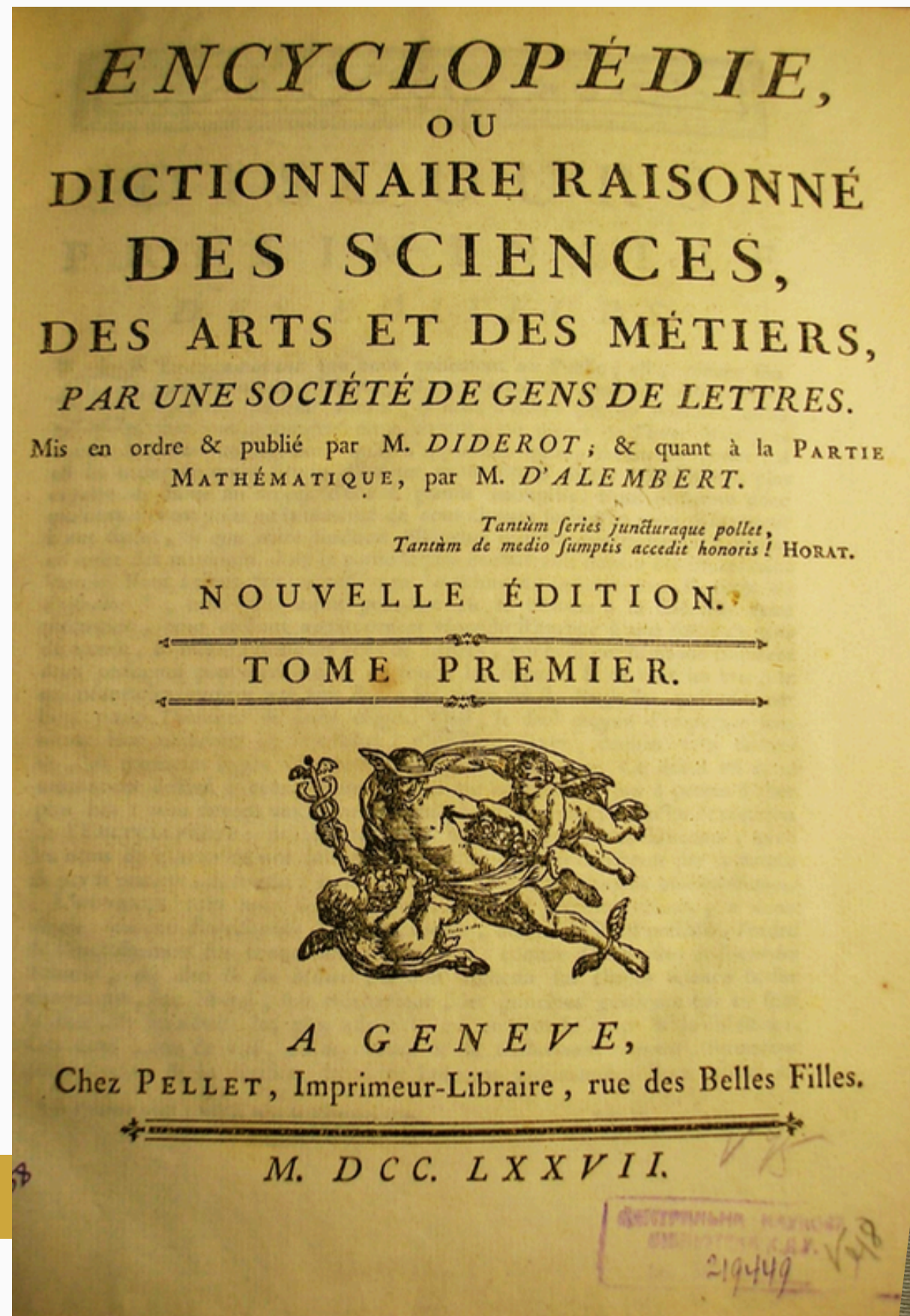
Європейські енциклопедії XIX – початку XX століття

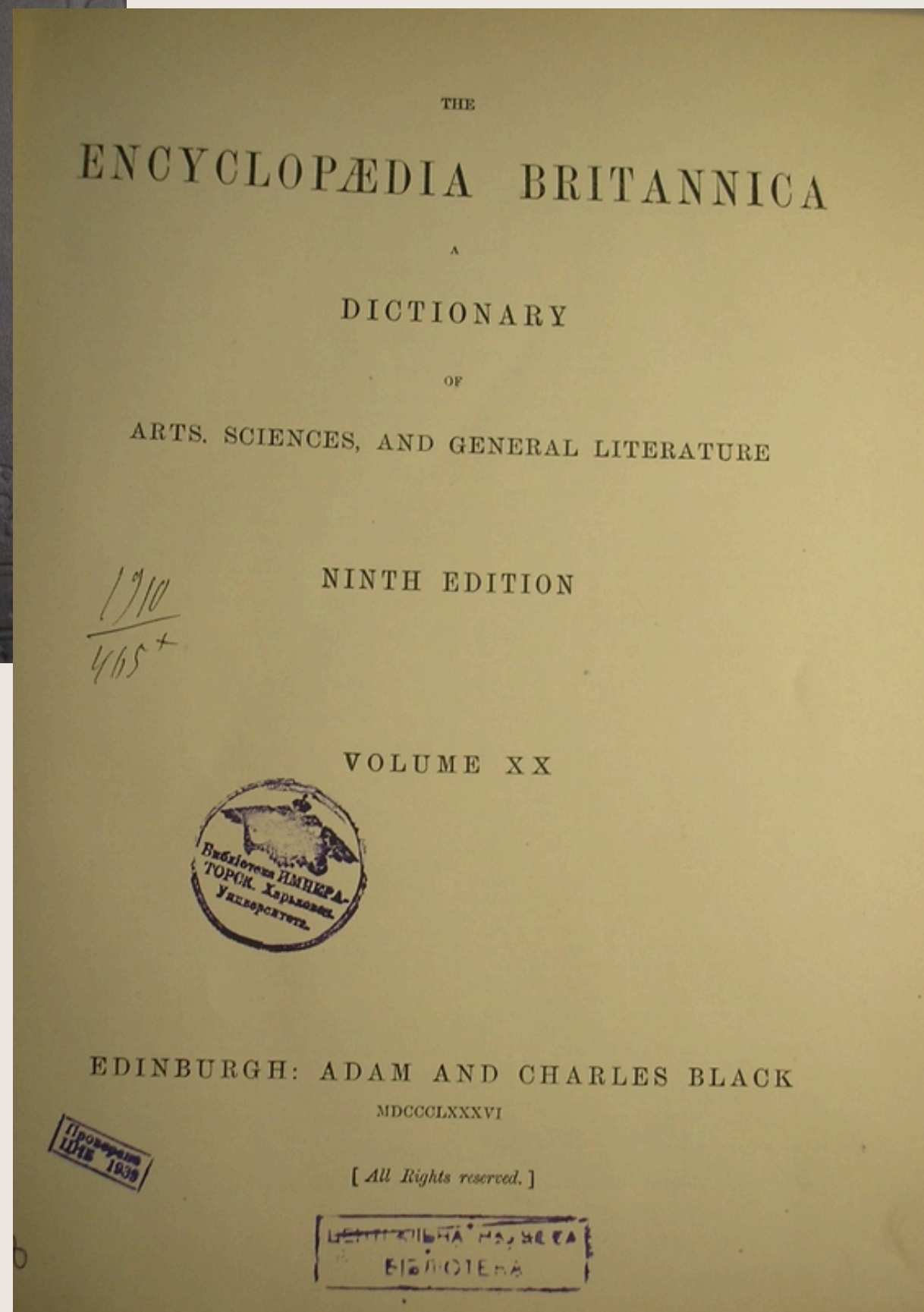
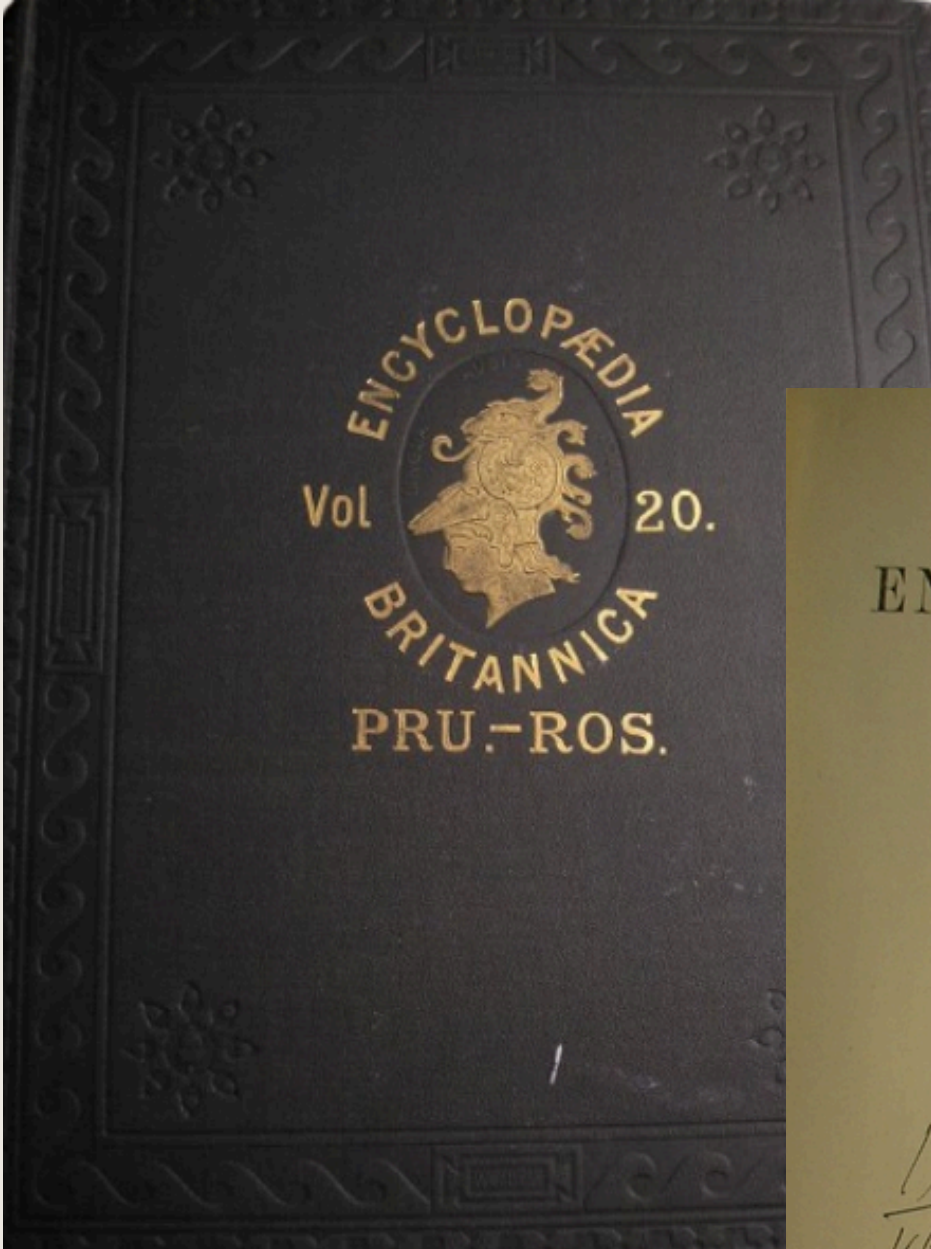
Сучасна форма енциклопедії, яку ми знаємо сьогодні, сформувалася ще у XVIII столітті, коли на основі словників було розроблено чітку структуру, зокрема в алфавітному порядку. Хоча енциклопедії існували й раніше, вони мали іншу організацію, часто ієрархічну, характерну для Середньовіччя. Такі видання, як «Циклопедія, або універсальний словник наук і мистецтв» Е. Чемберса (1728) та «Енциклопедія Британіка», стали важливими кроками на шляху до сучасного формату енциклопедій.

Складення енциклопедій здійснювалося різними авторами, тому їх обсяг і зміст значною мірою залежали від упорядників, які вирішували, які знання слід включити в видання. Зважаючи на неможливість вмістити всі наявні людські знання в одному томі, оцінка важливості матеріалу відбувалася на основі різноманітних критеріїв. З часом почав виникати тематичний поділ енциклопедій, що зберігається й донині.

«Енциклопедія, або Тлумачний словник науки, мистецтва й ремесел» («*Encyclopédie ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*») за редакції Дідро і д'Аламбера видавалася з 1751 по 1772 рік і вийшла у 28 томах. Ще над 7 томами допоміжних матеріалів, опублікованих до 1780, працювали інші редактори. Історичне значення саме цієї енциклопедії зумовлене тим, що вона містила систематичний огляд ідей французького Просвітництва, викладений самими просвітителями на чолі з Д. Дідро.

«Британська енциклопедія» або «Британіка» (*British Encyclopaedia*) започаткована в Шотландії у 1768–1771 рр. З початку вона складалася з трьох томів і 2391 сторінок. А коли у 1797 р. було завершено її третє видання, «Британіка» мала вже 18 томів. Серед її авторів були найавторитетніші вчені свого часу. Видання постійно оновлювалося. Восьме видання «Британіки» (1853–1860) – 21 том та містило багато матеріалів попереднього. Десяте видання (1902–1903) – 35 томів. У 1985–2010 рр. вийшла оновлена і перероблена версія п'ятнадцятого видання «Британіки» у 32 томах. Це останнє друковане видання.

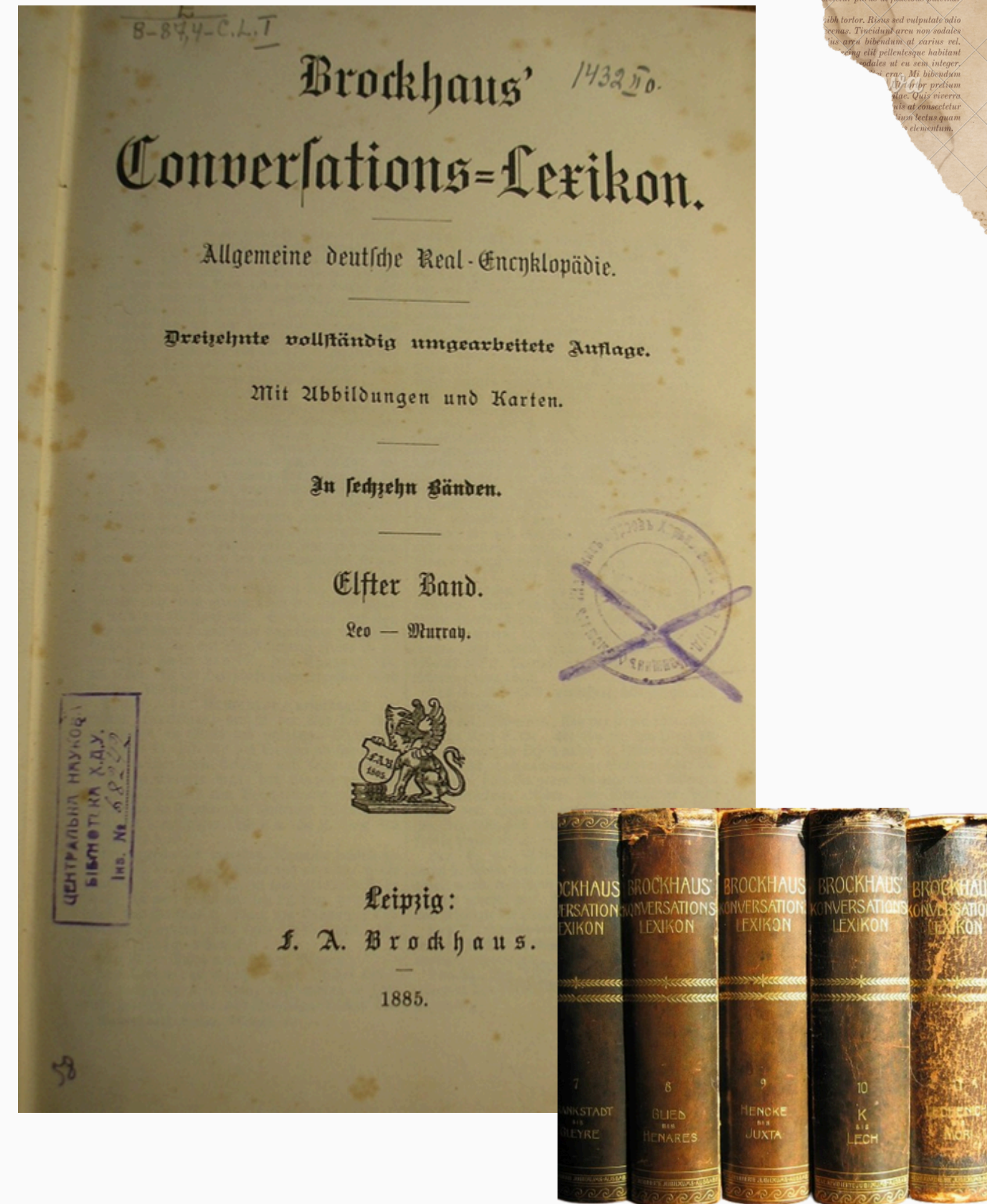

Енциклопедичний словник Ф. А. Брокгауза
“*Brockhaus' Kleines Conversations-Lexikon*”

виданий в Лейпцигу німецькою мовою у 1796—1808 рр.,
був зовсім невеликим, всього шість томів. Скорочення
обсягу в порівнянні з попередніми енциклопедіями
пояснювалося міркуваннями доступності для розуміння.

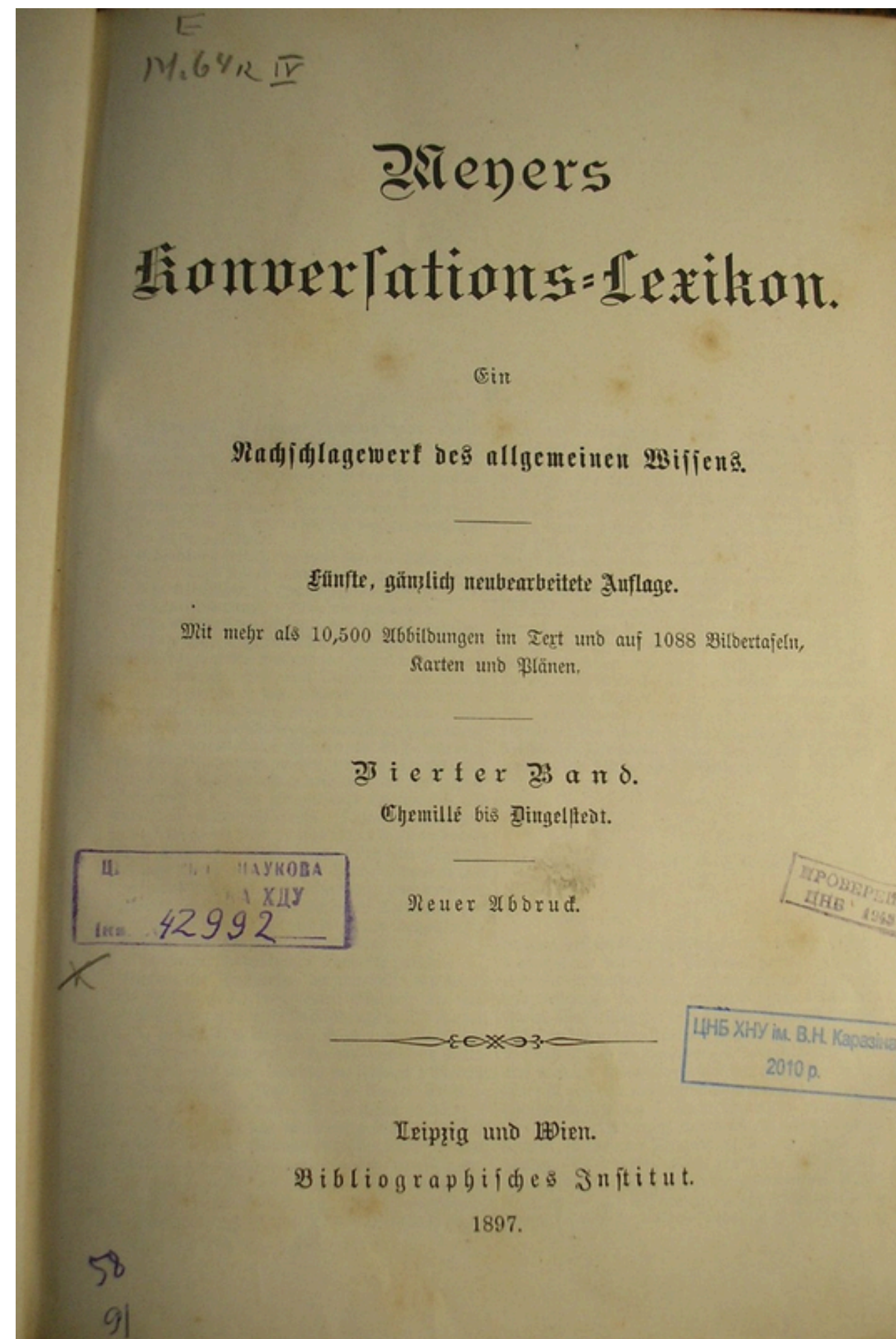
Енциклопедія не ставила собі за мету замінити
підручники, а лише популярно і без надмірних
подробниць викласти результати досліджень того часу.

Такий підхід, прямо протилежний стилю Британіки, був
згодом перейнятий більшістю енциклопедій ХІХ століття
як у Європі, так і в Сполучених Штатах.

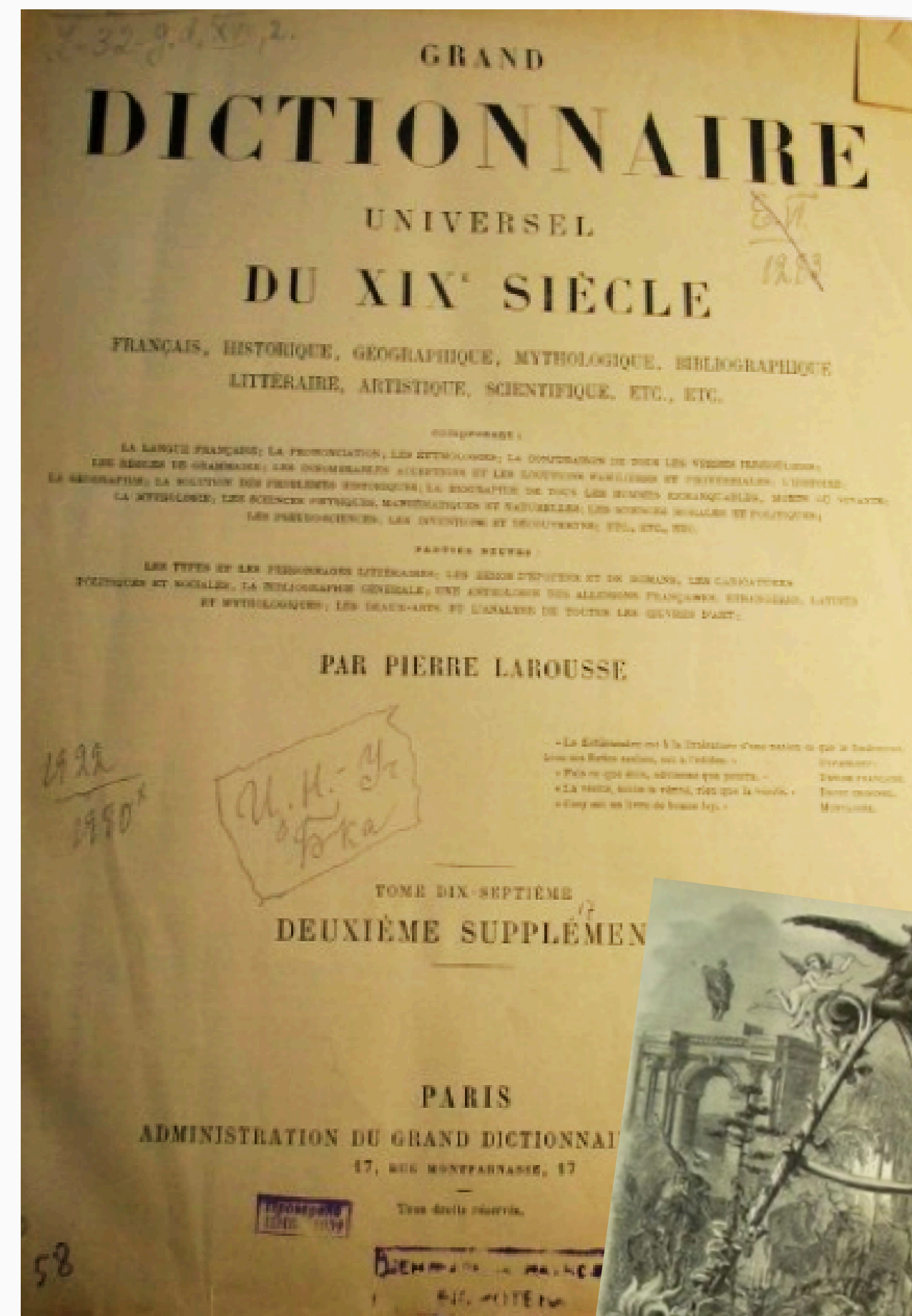
У ХІХ столітті важливу роль відіграв німецький «Великий енциклопедичний словник Мейєра» (*Meyers Konversations-Lexikon*) (1839–1852, 46 томів, згодом ще 6 додаткових). Цей словник — одна з провідних світових енциклопедій, що видавався в Німеччині під різними назвами та у формі різних видань, поки не був об'єднаний з енциклопедією „Брокгауз“.

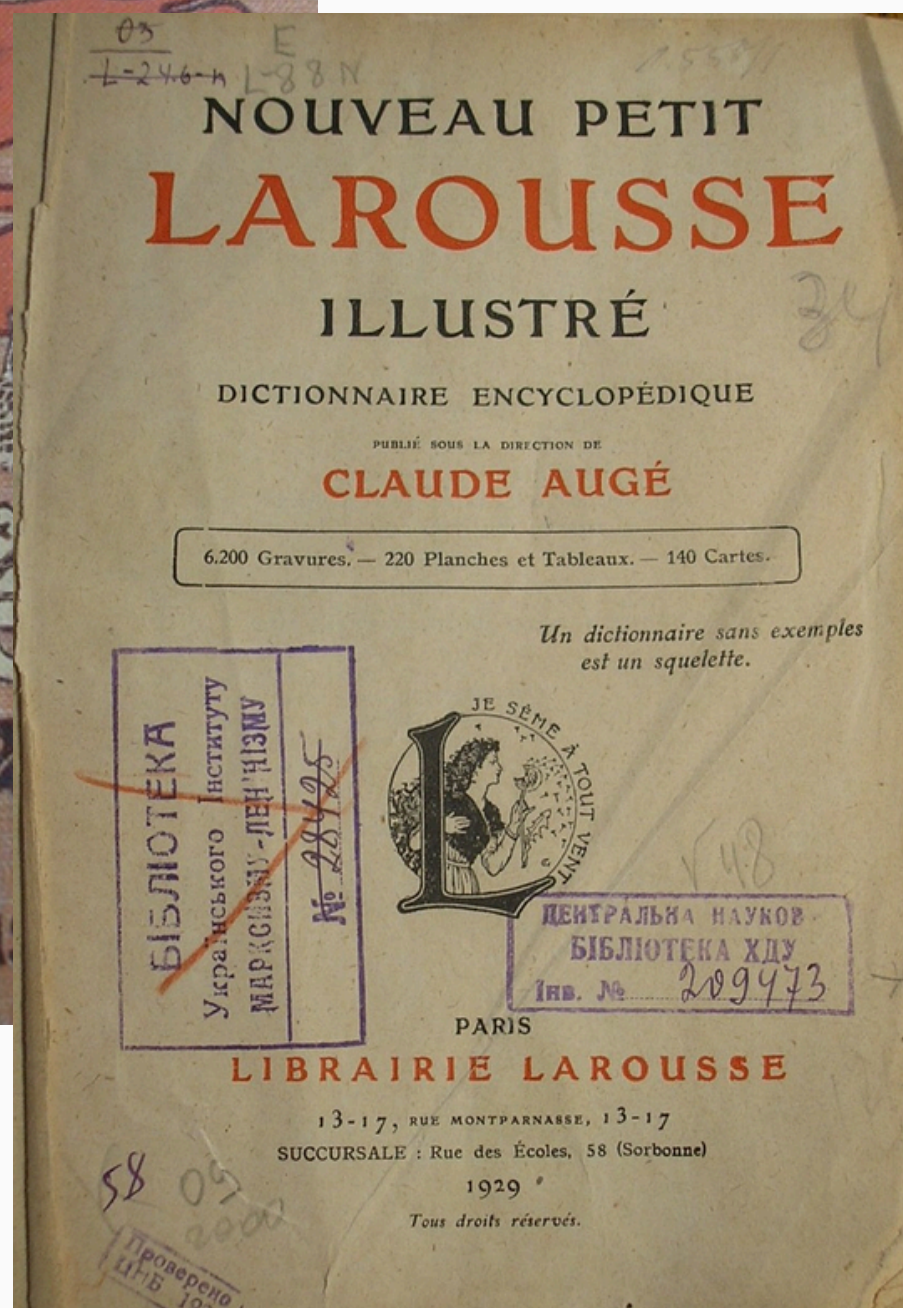
Представлене 5-те видання енциклопедії разом з наступним 6-м виданням та 14-м виданням Брокгаузівського розмовного словника, є найвищою точкою в історії німецької енциклопедистики.

Енциклопедії Ларусса — це серія довідкових видань, започаткована у 1852 році в Парижі видавництвом «Ларусс», заснованим педагогом і лексикографом П'єром Ларуссом (1817–1875).

Найповнішим вважається «*Великий універсальний словник XIX століття*» (*Grand dictionnaire universel du XIXe siècle*) виданий у 1865-1876 роках у 15 томах (ще 2 додаткові томи - у 1878 та 1888 роках). У ньому переважають статті гуманітарної тематики. Словник почав видаватися у вигляді невеликих за обсягом випусків, які згодом об'єднувалися в томи. Перший випуск з'явився у лютому 1863 року і складався приблизно з двохсот сторінок. У 1866 році було видано перший том, а у 1876 - останній, п'ятнадцятий. Цей словник є справжньою скарбницею знань з культури, живопису, географії та науки. У ньому переважають статті гуманітарної тематики, значне місце займають окремі літературні та музичні твори. Словник містить численні приклади вживання тих чи інших термінів.

“Малий Ларусс, або Малий ілюстрований Ларусс” (Le Petit Larousse illustre) - французький енциклопедичний словник видавництва Ларусс за редакцією Клода Оже. Видається щорічно з 1905 року, куди входять відомості з тлумачних та енциклопедичних словників. Видано також малі енциклопедії: словники для дітей та молоді, музичні, медичні, сільськогосподарські, географічні, гастрономічні «Ларуси» та інші.

ENCYKLOPEDIA

POWSZECHNA.

1934
ET
1340.
TOM CZWARTY

(Vol. — Cес.)

174472
Homo sum, humani nil a me alienum esse puto.
TERENCYJUSZ.
Człowiekiem jestem, a wszystko cokolwiek ludzkość
obchodzi, nie powinno mi być obojętnem.

WARSZAWA.

Nakład, druk i własność S. Orgelbranda Księgarza i Typografa.

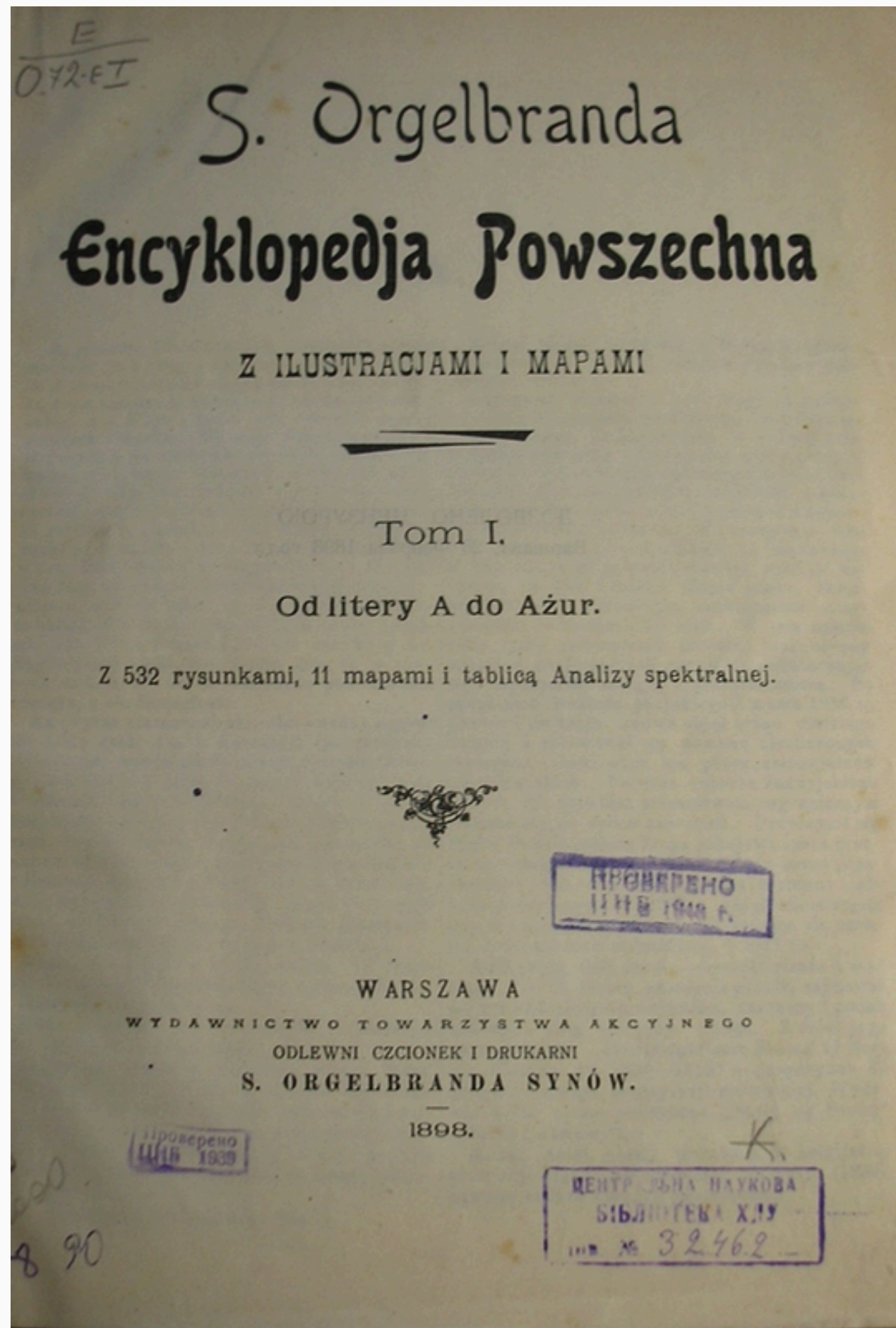
1860.

58
Центральна Наукова
БІБЛІОТЕКА при ХДУ
ІВ. Р.

“Енциклопедія Оргельбранда” (Encyklopedia Powszechna), видана Самуелем Оргельбрандом у 1859–1868 роках у Варшаві, вважається однією з перших сучасних енциклопедій польською мовою.

Цю енциклопедію часто називають першою справжньою польською універсальною багатотомною енциклопедією. У подальші роки виходили скорочені редакції енциклопедії (1872–1876, 1877–1879, 1883–1884, 1898–1904).

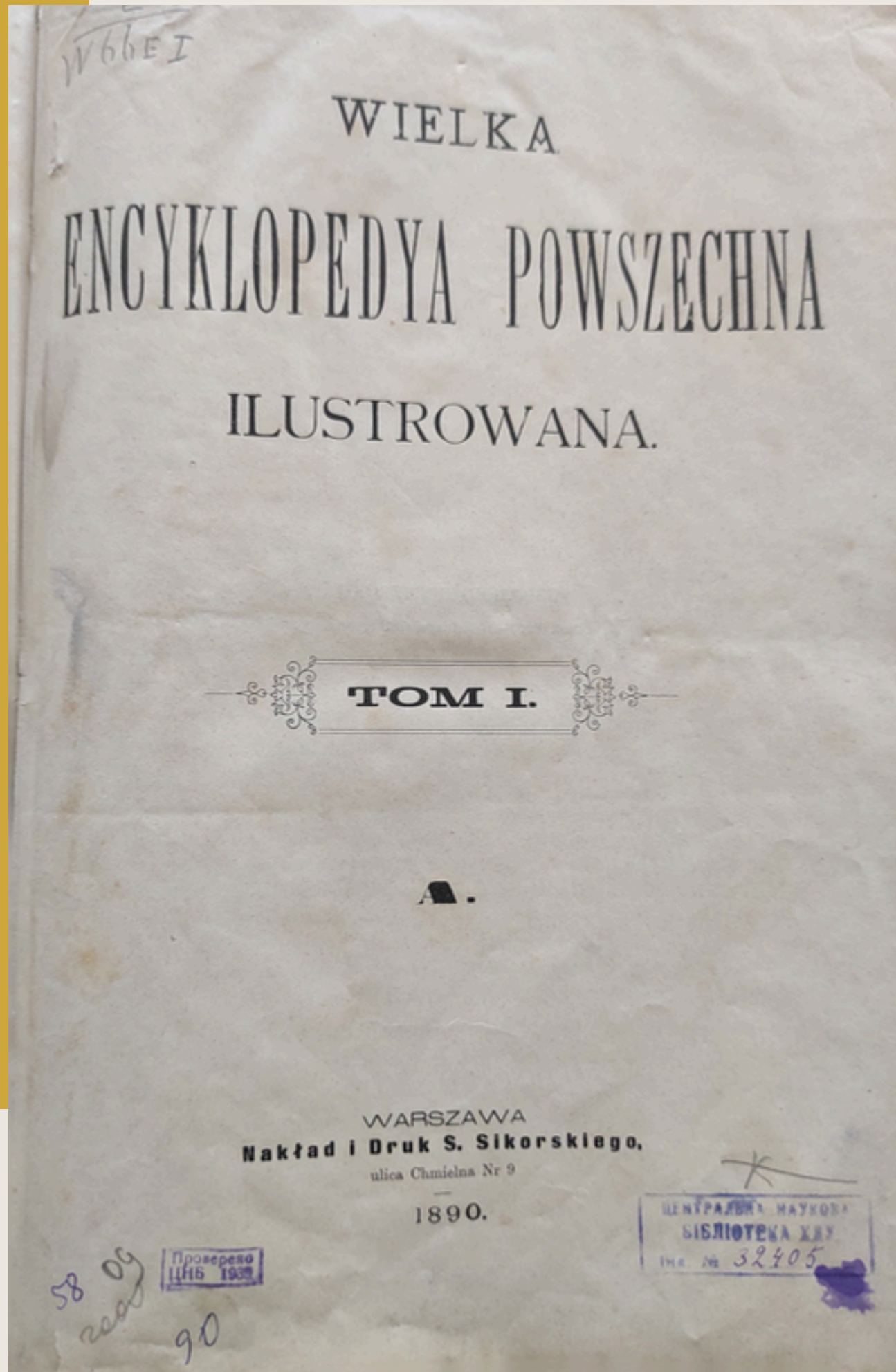
“Загальна енциклопедія С. Оргельбрандта” (*S. Orgelbranda Encyklopedia Powszechna*)

Це друга енциклопедія, видана на польській мові та перша велика енциклопедія. Ініціатором її створення був видний польсько-єврейський видавець та книготорговець Самуель Оргельбранд (1810—1868). На відміну від першої енциклопедії «Нові Афіни» (1747), ця енциклопедія стала першим універсальним польським енциклопедичним довідником.

Видавалась в Варшаві.

Всього видавнича фірма Самуеля Оргельбрандта випустила у Варшаві три енциклопедії (в п'яти редакціях):

- «Загальна енциклопедія С. Оргельбрандта» (1859—1868, 28 томів);
- «Загальна енциклопедія С. Оргельбрандта» (1872—1876; 1877—1879; 1883—1884, 12 томів, три видання);
- «Загальна енциклопедія С. Оргельбрандта» (1898—1904, 18 томів). Ця енциклопедія також стала важливим джерелом наукової інформації з різних галузей знань, зокрема з історії України. Вона містить велику кількість статей, присвячених історії та географії українських земель, які доповнені цінним бібліографічним матеріалом.

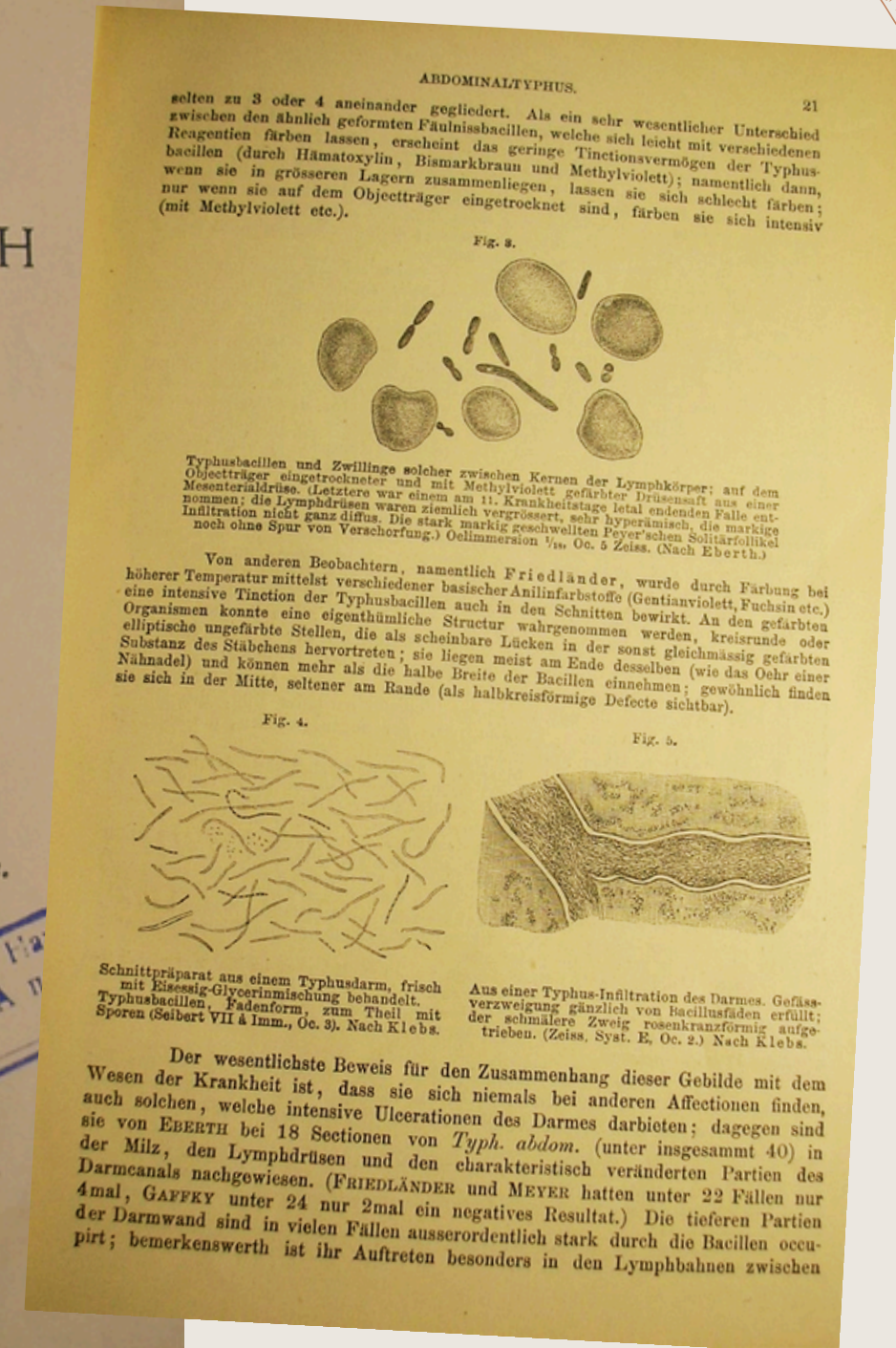
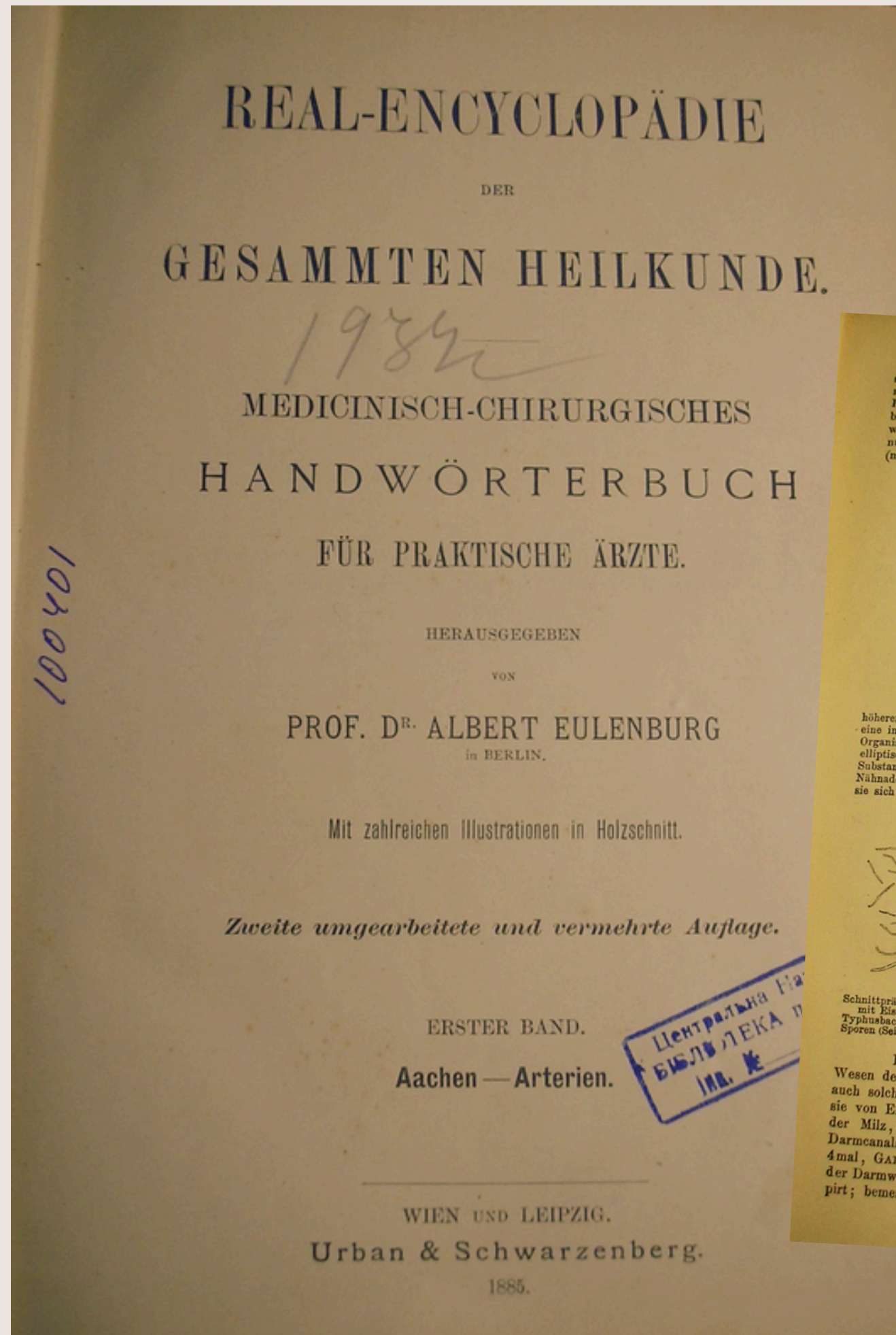

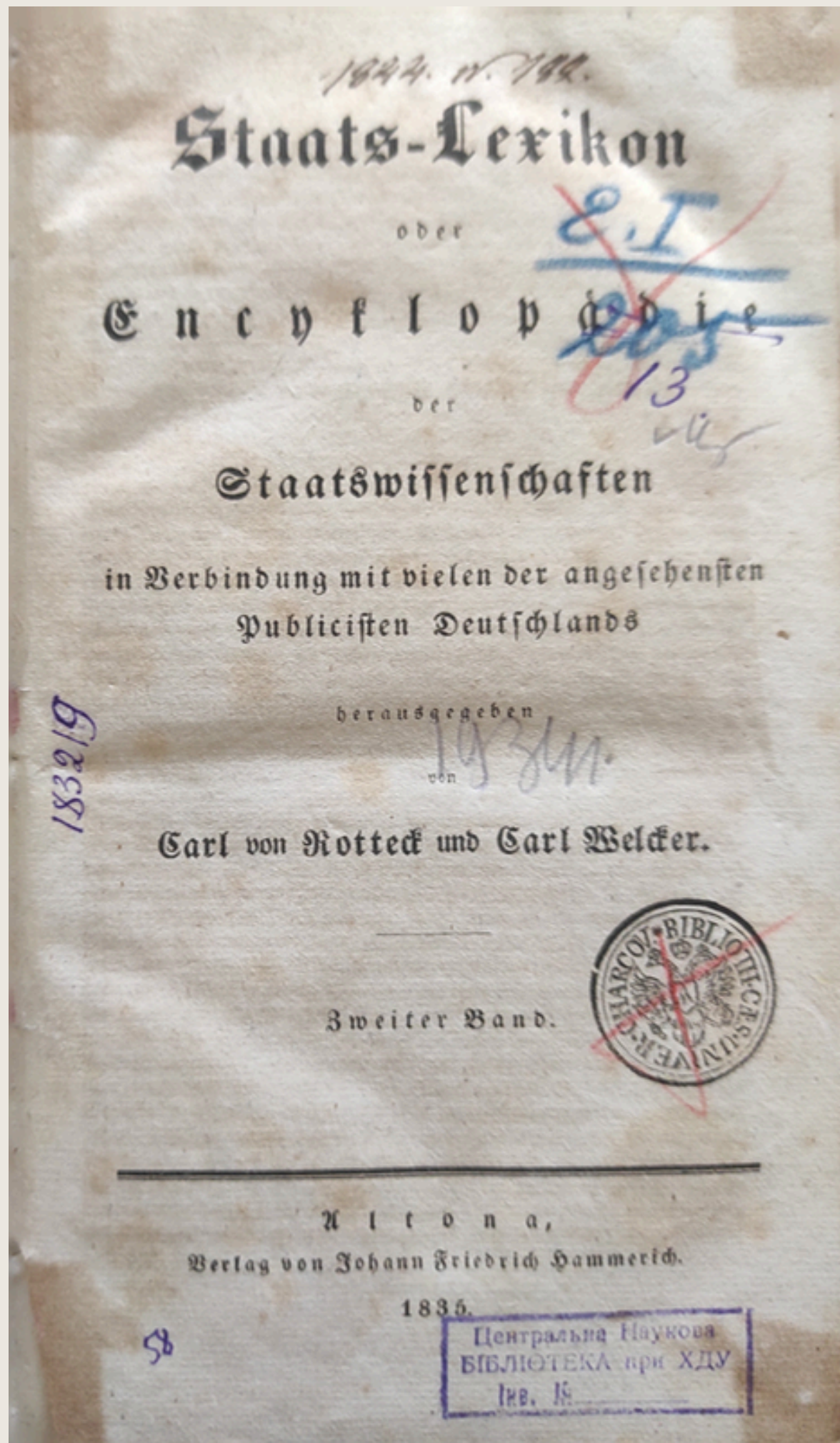
"Велика загальна ілюстрована енциклопедія" (*Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*) - це незавершена польська універсальна енциклопедія, видана Сатурніном Сікорським у 1890-1914 роках у Варшаві. Вона складається з 55 томів і є найбільшою за обсягом польською універсальною енциклопедією.

Енциклопедію почали видавати у 1889 році варшавські видавці Франциск Грановський і Сатурнін Сікорський. Згідно з початковим задумом, вона мала складатися з 80 томів по 500 сторінок кожен. Перший том побачив світ у 1890 році. Однак видання було перерване через початок Першої світової війни.

«Реальна енциклопедія всієї медичної науки»
(підзаголовок: Медико-хірургічний словник
для лікарів загальної практики) (*Real-Encyclopädie der gesamten Heilkunde*) –
збірка довідкових статей з медицини, які
узагальнювали знання XIX ст. в цій галузі.
Енциклопедія виходила у видавництві
«Urban & Schwarzenberg» у Відні (пізніше
– у Берліні). Перше видання з 1880 року
редагував Альберт Ейленбург, і тому
енциклопедією часто називали
«Ейленбургом». Загалом було опубліковано
чотири видання, останнє з 1907 року
(додаткові томи виходили до 1926 р.).

«Державний лексикон» (Das Staats-Lexikon. Encyclopädie der sämtlichen Staatswissenschaften für alle Stände...) - енциклопедія політології. Сьогодні відомий під назвою «Державний лексикон Роттека-Велькера» – на честь редакторів і ключових авторів першого видання 1834 року Карла фон Роттека та Карла Теодора Велькера. Перше видання було опубліковано з 1834 по 1843 рік, мало 15 томів.

465197

E
E-54-D.R. I
E. IV.
6.

Encyclopædia of Religion and Ethics

EDITED BY
JAMES HASTINGS, M.A., D.D.
FELLOW OF THE ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
MEMBER OF THE COUNCIL OF THE PALESTINE EXPLORATION FUND
EDITOR OF
'DICTIONARY OF THE BIBLE' AND 'DICTIONARY OF CHRIST AND THE GOSPELS'

WITH THE ASSISTANCE OF
JOHN A. SELBIE, M.A., D.D.
AND OTHER SCHOLARS

465197
1912
1494

VOLUME I
A-ART

EDINBURGH: T. & T. CLARK, 38 GEORGE STREET
NEW YORK: CHARLES SCRIBNER'S SONS, 153-157 FIFTH AVENUE

Прочерено
1939

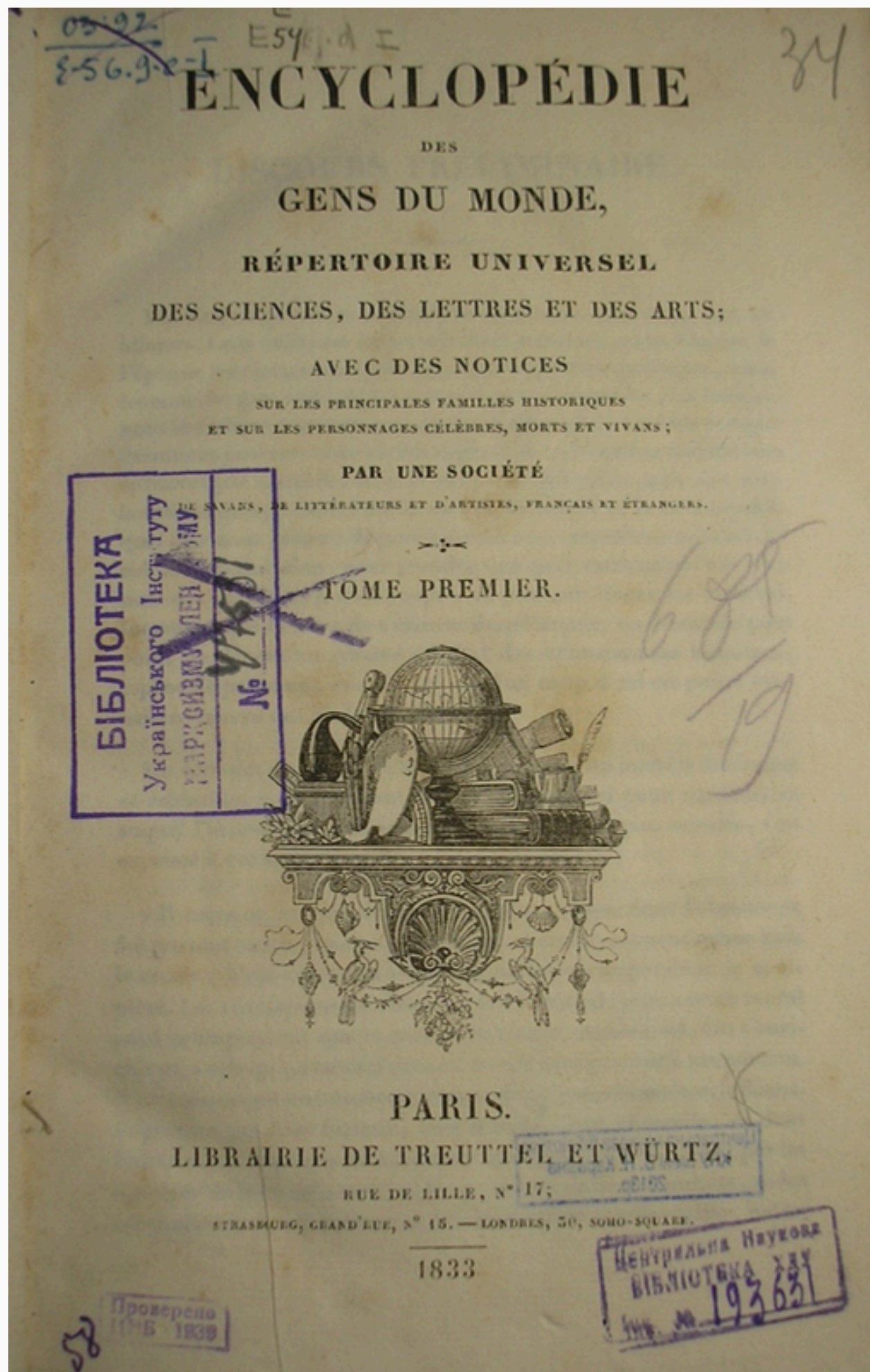
1908

ПРОБЕРНІО
1945

58
Библиотека
Славянская

«Енциклопедія релігії та етики» (*Encyclopædia of Religion and Ethics*) має 12 томів (плюс довідковий том). Вона створена під редакцією Джеймса Гастінгса між 1908 і 1921 рр. та складається зі статей багатьох авторів. В ній можна знайти інформацію не лише з релігійних питань, але й з допоміжних тем, включаючи фольклор, міфологію, антропологію, психологію тощо. Її було опубліковано видавництвом «T&T Clark» в Единбурзі та «Charles Scribner's Sons» у Сполучених Штатах.

«Енциклопедія народів світу, універсальний довідник наук, літератури та мистецтв: із повідомленнями про основні історичні родини та відомих людей, померлих та живих, видана товариством вчених, письменників та художників, французьких та іноземних» (*Encyclopédie des gens du monde, répertoire universel des sciences, des lettres et des arts : avec des notices sur les principales familles historiques et sur les personnages célèbres, morts et vivans, par une société de savans, de littérateurs et d'artistes, français et étrangers...*) - довідник з питань науки, літератури та мистецтва, який також містить відомості про видатних представників європейських родин.

Виходила у Парижі в 1833–1844 рр. (20 томів).

Енциклопедія - це більше, ніж книга. Це віддзеркалення нашого прагнення пізнати світ, зберегти досвід і передати його далі. Вона впорядковує знання, формує мислення і нагадує: у глибокому розумінні - сила. У кожному її томі - голос часу, у кожному рядку - крок людства вперед.

І сьогодні, у час цифрових технологій, миттєвих пошуків і коротких відповідей енциклопедії нагадують нам про цінність глибини. Вони залишаються джерелами, яким можна довіряти, орієнтирами в інформаційному океані.

Виставку підготувала завідувач відділу
Центральної наукової бібліотеки
Каразінського університету
Байрамова Каріна

